

Středoškolská odborná činnost

Právní úprava ozbrojených konfliktů

Kristýna Haráková

Brno 2012

Středoškolská odborná činnost

Obor SOČ: 17. Filozofie, politologie a ostatní humanitní a
společenskovědní obory

Právní úprava ozbrojených konfliktů

Autor: Kristýna Haráková

Škola: Gymnázium, Brno-Řečkovice, Terezy Novákové 2

Konzultant: Mgr. Ing. Leopold Skoruša

Mgr. Jakub Vojta, Ph.D.

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracovala samostatně, použila jsem pouze podklady (literaturu, SW, atd.) citované v práci a uvedené v příloženém seznamu a postup při zpracování práce je v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Brně dne 20. 2. 2012

podpis:

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Ing. Leopoldu Skorušovi z Univerzity obrany v Brně a panu Mgr. Jakubu Vojtovi, Ph.D. za obětavou pomoc a podnětné připomínky, které mi během práce poskytli.

Anotace

Tato práce se zabývá tématem právní úpravy ozbrojených konfliktů.

Práce je rozdělena na dvě části. V první, teoretické části, jsou definovány základní pojmy a uvedeny základní normy mezinárodního humanitárního práva. Dále je zde nastíněn postup při ohrožení mezinárodního míru či konfliktu mezi dvěma či více státy. Také je zde podrobněji rozebrána Rada bezpečnosti OSN, jakožto orgán OSN, který řeší danou problematiku. Druhá část mé práce je věnována rozboru dvou ozbrojených konfliktů 21. století. Před samotným rozbohem jsou zde krátce popsáni hlavní představitelé daného konfliktu, poté následuje již zmíněný právní rozbor situace. Závěrečná část obsahuje shrnutí poznatků vyplývajících z rozborů a mnou objevených mezer v právní úpravě mezinárodního humanitárního práva.

Klíčová slova

Mezinárodní humanitární právo, válka, ozbrojený konflikt, ozbrojená síla, Organizace spojených národů, Rada bezpečnosti.

Obsah

Úvod	7
1 Základní pojmy	9
1.1 Válka	9
1.2 Kombatant	10
1.3 Civilista	11
1.4 Ius ad bellum a Ius in bello	11
2 Právní normy MHP	12
2.1 Lieberův kodex (Všeobecný rozkaz č. 100)	12
2.2 Petrohradská deklarace	12
2.3 Haagské úmluvy	12
2.3.1 První haagská mírová konference	12
2.3.2 Druhá haagská mírová konference	13
2.3.3 Martensova klauzule	13
2.3.4 Si omnes (Doložka o všeobecné účasti)	13
2.4 Ženevské úmluvy	14
2.5 Briand-Kelloggův pakt a jeho pokračovatelé	15
2.6 Charta OSN	15
3 Rozbor ozbrojených konfliktů 21. století	17
3.1 Rada bezpečnosti OSN	17
3.2 Obecné nastavení	18
3.3 Operace Iraqi Freedom	19
3.3.1 Hlavní postavy konfliktu	19
3.3.2 Rozbor konfliktu z hlediska MHP	23
3.4 Operace Odyssey Dawn	34
3.4.1 Hlavní postavy konfliktu	35
3.4.2 Rozbor konfliktu z hlediska MHP	36

Závěr	44
Seznam zkratek	48
Seznam citací	49
Seznam literatury	55

Úvod

Ve své práci se zabírám právní legitimitou ozbrojených konfliktů 21. století.

K tomuto - poněkud složitému - tématu mě vedl můj dlouhodobý zájem o dění na úrovni světové politiky, které ne vždy je úplně průhledné a pochopitelné. Ráda bych se jednou věnovala mezinárodnímu právu, které se právě s touto politikou často prolíná.

Cílem mé práce bylo především provést právní rozbor dvou předem vybraných ozbrojených konfliktů 21. století a jejich pozadí.

V návaznosti na tento cíl jsem měla samozřejmě i další, již osobní cíle, jako lepší porozumění této problematice a práci Rady bezpečnosti OSN.

Práce je rozdělena na dvě části. V první, teoretické části, bylo cílem shrnout a definovat základní pojmy mezinárodního humanitárního práva a právní normy, které mezinárodní humanitární právo upravují. Dále je zde nastíněn postup při ohrožení mezinárodního míru či konfliktu mezi dvěma či více státy. Také je zde podrobněji rozebrána Rada bezpečnosti OSN, jakožto orgán OSN, který řeší danou problematiku.

Druhá část mé práce je věnována právnímu rozboru dvou ozbrojených konfliktů 21. století. Před samotným rozbohem jsou zde krátce představeny hlavní postavy daného konfliktu, poté již následuje zmíněný právní rozbor situace.

Závěrečná část obsahuje shrnutí poznatků vyplývajících z rozborů a mnou objevených mezer v právní úpravě mezinárodního humanitárního práva.

Během své práce jsem pracovala, kromě několika českých materiálů, především s anglickými prameny.

Vycházela jsem především z Charty OSN, a to z kapitoly o činnosti Rady bezpečnosti OSN. Ze všech dokumentů týkajících se OSN, pouze Charta OSN má oficiální český překlad.

Všechny další prameny, především jednotlivé rezoluce, ale i zápisy z jednání Rady, jsou v angličtině. Kromě toho, že jsem všechny tyto dokumenty musela podrobně prostudovat, často jsem je musela i porovnávat a dohledávat další informace. I přesto je jasné, že vzhledem k tomu, že po těchto jednáních často následovala další - již neoficiální - setkání, není možné získat přesné názory všech účastněných.

1 Základní pojmy

Tato kapitola se stručně zabývá definováním základních pojmů práce pro lepší srozumitelnost pozdějšího textu.

1.1 Válka

Na pojem válka je možné se dívat z různých pohledů. Neexistuje však žádná přijatelná jednotná definice, která by popisovala tento jev v celku.

V teorii politicko-filozofické, kde se používá definice zpracovaná Carlem von Clausewitzem¹, je válka „akt násilí s cílem donutit protivníka, aby se podřídil naší vůli“ [1]. Von Clausewitz též přišel s myšlenkou svázanosti politiky a války, neboť „válka je pouze pokračování politiky jiným způsobem“ [1]. Válka tedy nemá smysl sama o sobě, ale pouze jako akt prosazení politických záměrů a vždy je ovlivněna uvažováním o stavu, který nastane po ní.[2]

Sociologie popisuje válečný konflikt jako vědomou opozici jednoho jedince (zřetelně vymezené skupiny jedinců) vůči jinému jedinci (takovéto skupině). Tento konflikt lze poté řešit buď nenásilně (např. diplomatickým jednáním) či užitím násilí (válkou).[2]

Kvantitativní definice rozděluje a popisuje válku z hlediska ztrát na životech za určité časové období. [2]

Mezinárodněprávní pojem války vychází částečně z pojetí Carla von Clausewitze. Je to tedy „ozbrojený boj za určité politické cíle zvláště k tomu vybranými a vycvičenými skupinami obyvatel, pomocí zvláštních nástrojů, určených speciálně k vedení tohoto boje“ [1, 2]. Aby tato definice platila, musí být však splněny další podmínky - existence legální autority (státu), který je zmocněn vést válku. Tato autorita pak musí racionálně definovat své politické cíle a zájmy, přičemž k nim hledá

¹Carl von Clausewitz (1780 - 1831) - pruský generál a vojenský teoretik, jehož dílo je stále aktuální a citované nejen v armádních kruzích

cestu za pomoci přiměřených prostředků.

Mezinárodní humanitární právo však spojuje s pojmem válečný konflikt ještě několik skutečností. Těmito skutečnostmi je např. přerušování diplomatických vztahů, vůle k použití násilí či suspenze mezinárodních smluv mezi těmito stranami. Po roce 1945 nicméně existuje mnoho případů, kdy k aplikaci těchto skutečností, ať už se nepřerušily diplomatické vztahy, či mezi stranami nedošlo k použití násilí. Podle Haagské úmluvy o počátku nepřátelství z roku 1907 musí zahájení nepřátelství také předcházet buď vyhlášení války, nebo vyhlášení ultimáta s podmíněným vypovězením války. Z hlediska mezinárodního práva je však i konflikt bez předběžného vyhlášení války považován za konflikt válečný. [4]

Válka je ve vojenském operačním pojmosloví vnímána jako ozbrojené střetnutí dvou nebo více států. Předmětné střetnutí zahrnuje nasazení pravidelných a nepravidelných sil ve vzájemně souvisejících bitvách a taženích k dosažení důležitých státních cílů. Pro její vedení není z technického hlediska rozhodující, byl-li z pohledu mezinárodního práva vyhlášen válečný stav. [3] V praxi se v MHP nevyužívá pojmu války, ale ozbrojeného konfliktu.

1.2 Kombatant

V MHP rozlišujeme kombatanty aktivní, kteří mají dovoleno užívat válečného násilí, a pasivní, proti kterým je dovoleno toto násilí užívat.

Mezi aktivní kombatanty řadíme členy řádných ozbrojených sil, členy milic státu, příslušníky tzv. *leveé en masse*², partyzány³ a dobrovolníky, kteří splňují následující podmínky:

- 1) Mají vedení, které za ně má zodpovědnost,
- 2) Nosí určitý, z dálky viditelný znak,
- 3) Nosí veřejně zbraně
- 4) Dodržují MHP.[4]

²Leveé en masse - obyvatelé neobsazeného území, kteří se po příchodu nepřátelských sil dobrovolně chopí zbraně, nemajíce čas se zorganizovat do normálních bojových jednotek, ale nosíce otevřeně zbraně a dodržují MHP [5]

³Partyzáni - členové hnutí odporu, které se zformovalo až po obsazení území

Za těchto podmínek jsou mezi aktivní komatanty rovněž řazeny i ozbrojené síly mezinárodně neuznané vlády.

Pasivními komatanty se dříve rozuměli pouze příslušníci nepřátelských ozbrojených sil, ale vývoj bojové techniky a totální válečná mobilizace celého národa vedly k tomu, že se mezi pasivní komatanty daly řadit i podniky důležité pro vedení války či obytné čtvrti, kde bydleli zaměstnanci těchto podniků.

Čtvrtá ženevská úmluva se tento stav pokouší řešit zřízením demilitarizovaných nemocničních a bezpečnostních zón. První dodatkový protokol z 12. 12. 1977 toto řeší zákazem jakýchkoli útoků na civilní obyvatelstvo, jakožto i útoky, které by nerozlišujícím způsobem zasáhli vojenské cíle i civilní osoby.

1.3 Civilista

Civilista je v mezinárodním humanitárním právu definován pouze negativně, a to jako osoba nesplňující znaky komatanta.

1.4 Ius ad bellum a Ius in bello

Ius ad bellum (právo na válku) je právo na využití síly v mezinárodních vztazích.

Ius in bello (právo ve válce) je v podstatě MHP. Upravuje průběh ozbrojeného konfliktu, tj. zahájení, průběh a ukončení nepřátelství.

2 Právní normy upravující vedení ozbrojeného konfliktu

V této kapitole jsou podrobněji rozebrány hlavní právní dokumenty, které mají vliv na tuto práci.

2.1 Lieberův kodex (Všeobecný rozkaz č. 100)

Tento právní dokument byl vydán roku 1863 v USA německým profesorem Francisem Lieberem (1798-1872). Jedná se o právní normy, které měly být dodržovány severní armádou ve válce Severu proti Jihu. Kodex byl však natolik vojensky i filozoficky přínosný, že přesáhl hranice USA a stal se inspirací pro mnoho jiných států. Mimo jiné přispěl také k sepsání Petrohradské deklarace z roku 1868 či Bruselské deklarace z roku 1874, které inspirovaly ujednání Haagských úmluv.

2.2 Petrohradská deklarace

K sepsání Petrohradské deklarace došlo v roce 1868 v ruském Petrohradě. Tato deklarace, podepsaná 19 státy, kromě zákazu určitého typu nábojů říká, že jediným zákonným cílem, pro něhož se může vést válka, je oslabení vojenských sil protivníka.

2.3 Haagské úmluvy

Haagské úmluvy vycházejí především z obyčejových práv, známých a používaných v historii.

2.3.1 První haagská mírová konference

Přestože celé jednání vycházelo z iniciativy ruského ministra zahraničních věcí Michaila Nikolajeviče Murovjova (1845-1900), samotná konference se konala v nizozemském Haagu.

První haagská mírová konference se konala v roce 1899, zúčastnilo se jí 26 států. Při této příležitosti byly podepsány úmluvy o zákazu používání jistých druhů nábojů a zbraní, dále to byla Úmluva o zákonech a obyčejích války pozemní, obsahující

důležitý Řád války pozemní. Předmětný dokument upravuje zejména obecné záležitosti týkající se války, např. definují strany konfliktu a práva a povinnosti válečných zajatců.

2.3.2 Druhá haagská mírová konference

V roce 1907 se na popud cara Mikuláše II. (1868-1918) konala druhá haagská mírová konference, které se zúčastnilo 44 států. Částečně se zde vycházelo z první haagské mírové konference, mimo jiné se dále řešilo téma *ius in bello*.

Nakonec byly podepsány úmluvy dělící se do tří skupin, a to úmluvy upravující boj na pevnině (navazující na Řád války pozemní), úmluvy k určení statutu neutrality a úmluvy zabývající se vedením námořní války.

2.3.3 Martensova klauzule

Všechny haagské úmluvy jsou vázané tzv. Martensovou klauzulí. Ta je myšlenkou ruského delegáta a právníka Fedora Fedoroviče Martense (1845-1909) a od té doby se již stala součástí mnoha jiných úmluv a deklarací.

Snažila se ošetřit platnost úmluv při stálém technickém i společenském vývoji. Říká, že pro případy neupravené mezinárodním právem (tj. smluvními nebo obyčejovými normami) předpokládá použití stávajících zvyklostí zavedených mezi civilizovanými národy, zákonů lidskosti a požadavků veřejného svědomí b2hem mezinárodních ozbrojených konfliktů a zásad humánnosti a požadavku společenského vědomí za ozbrojených konfliktů vnitrostátních.

2.3.4 Si omnes (Doložka o všeobecné účasti)

Haagské úmluvy (zvláště IV. úmluva o zákonech a obyčejích války pozemní) jsou však omezeny klauzulí *si omnes* (lat. jestliže všichni), která zeslabuje jejich váhu. Znamená totiž, že pokud nějaká strana není vázána konvencemi, pak žádná strana konfliktu není těmito konvencemi vázána.

Na norimberském tribunálu však bylo řečeno, že čtvrtá haagská úmluva je dnes už součástí obyčejového mezinárodního práva, a proto byla klauzule si omnes prohlášena za přežitek a zbavena funkce.

2.4 Ženevské úmluvy

Vůbec první ženevská úmluva byla přijata v roce 1864, po krvavé bitvě u Solferina v roce 1859. Henri Dunant (1828-1910) v roce 1863 založil Mezinárodní výbor Červeného kříže, pod jehož záštitou byla o rok později svolána konference, kde byla přijata Úmluva o zlepšení osudu zraněných vojáků v poli.

Ženevské úmluvy byly dále v roce 1899 doplněny o úpravu regulace námořních konfliktů, v roce 1906 a po 1. světové válce. Tehdy ovšem nebyla uznána ochrana civilních osob.

Na základě zkušeností z 2. světové války, kdy kolem 50 % obětí tvořili civilisté, byly Ženevské úmluvy na diplomatické konferenci v Ženevě přepracovány a nově formulovány jako čtyři nové úmluvy:

- I. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli,
- II. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a třeščíků ozbrojených sil na moři,
- III. Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci,
- IV. Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války.[6]

Ženevské úmluvy byly později doplněny o Dodatkové protokoly. Vývoj totiž postupoval stále dál a začaly vznikat mimo jiné i nové typy válek.

Protokoly byly přijaty na diplomatické konferenci v letech 1974-1977.

Prvním byl Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I), jako další byl schválen Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II).

Dne 8. prosince 2005 byl v Ženevě přijat Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o přijetí dalšího rozeznávacího znaku (Protokol III).

2.5 Briand-Kelloggův pakt a jeho pokračovatelé

Briand-Kelloggův pakt je jeden ze základních právních dokumentů mezinárodního práva. Formální název paktu zněl Všeobecná smlouva o odmítnutí války. Smlouva prohlašovala válku za nelegální prostředek mezinárodních vztahů. Ačkoli byla smlouva neúspěšná, posloužila jako právní základ pro vznik pojmu zločin proti míru, na základě kterého bylo mnoho osob souzeno za rozpoutání 2. světové války v Norimberském procesu. Zákaz útočné války byl potvrzen a rozšířen v Chartě OSN.

Tato smlouva, iniciovaná francouzským státníkem Aristide Briandem (1862-1932) a americkým státním tajemníkem Frankem B. Kelloggem (1856-1937), zakazuje válku jakožto prostředek mezinárodní politiky prohlášením: „[Prezidenti smluvních států jsou] přesvědčeni, že přišel čas, kdy má být prohlášeno upřímné zřeknutí se války jakožto prostředku národní politiky k tomu konci, aby mohly na vždy trvati mírumilovné a přátelské vztahy nyní jsoucí mezi jejich národy (. . .)“ [7].

2.6 Charta OSN

Na Briand-Kelloggův pakt navázala po 2. světové válce Charta OSN. Ta povoluje případné použití ozbrojených sil: „Má-li Rada bezpečnosti za to, že by opatření podle článku 41 nedostačovala anebo že se ukázala nedostatečnými, může podniknout takové akce leteckými, námořními nebo pozemními silami, jaké považuje za nutné k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Takové akce mohou zahrnovat demonstrace, blokádu a jiné operace leteckými, námořními nebo pozemními silami členů Organizace spojených národů.“ [8]

Článek 51 poté upřesňuje jedinou výjimku ze zákazu, a tj. sebeobranu (popř. kolektivní sebeobrana), jakožto přirozené právo státu.

Článek však omezuje jeho výkon pouze v případech ozbrojeného napadení a zavazuje státy, že svá obranná opatření zastaví, jakmile Rada bezpečnosti OSN sama učiní kroky k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.

3 Rozbor ozbrojených konfliktů 21. století

„V mezinárodní praxi 19. a 20. století bylo možno válku považovat za krajní, ale legální prostředek donucení, kterým stát mohl v rámci svépomoci reagovat na protiprávní jednání jiného státu.“ [9]

V současné době je právo použití ozbrojené síly upraveno zejména již zmíněnou Chartou OSN, která kromě toho, že povoluje použití ozbrojené síly pouze v případě sebeobrany, také určuje, že daný stát (je-li členem OSN) musí dbát názoru Rady bezpečnosti.

3.1 Rada bezpečnosti OSN

Rada bezpečnosti se v současnosti skládá z pěti stálých členů a deseti nestálých. Mezi stálé členy patří Ruská federace (nástupce SSSR), Francouzská republika, Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Čínská lidová republika a USA. Stálí členové Rady se vyznačují především svým právem *veto*. Toto právo jim umožňuje zabránit rozhodnutí v jakékoli záležitosti.

Nestálí členové se volí každé dva roky a nikdy nesmí být jeden stát zvolen dvakrát po sobě.

Členské státy OSN, nezastoupené v Radě, mají Chartou OSN také povolenou účast na schůzích: „Každý člen Organizace spojených národů, který není členem Rady bezpečnosti, může se bez práva hlasu účastnit rozpravy o kterékoli otázce vznesené na Radu bezpečnosti, kdykoli Rada bezpečnosti uzná, že zájmy tohoto člena jsou zvláště dotčeny.“ [10]

Chartou OSN je rovněž upraven případ, kdy jedna ze stran konfliktu není členským státem OSN, popř. se jedná o stát nezastoupený v Radě. V tomto případě bude stát pozván k účasti na zasedání, ale bez hlasovacího práva.

3.2 Obecné nastavení

Dnes je válka jakožto politický prostředek řešení sporů mezi základními subjekty mezinárodního práva (státy) zakázána. Z tohoto zákazu existují pouze dvě výjimky, které určuje Charta OSN.

První je již zmíněné právo na sebeobranu, popř. na kolektivní sebeobranu. Jeho výkon je ale omezen pouze na případy ozbrojeného, akutního napadení státu a může probíhat pouze defenzivním a obranným způsobem. V případě kolektivní sebeobrany je nutné, aby přímá oběť agrese veřejně přiznala ohrožení a požádala ostatní státy o vojenskou pomoc. Sebeobrana státu by měla být zastavena okamžitě, jakmile skončí napadení.

Státy tedy sami rozhodují o použití ozbrojených sil, nicméně jsou povinny informovat Radu bezpečnosti o napadení a ukončit opatření, jakmile Rada bezpečnosti vydá příslušná prohlášení a svá vlastní opatření pro udržení mezinárodního míru.

Druhou výjimkou jsou opatření prováděná s pomocí ozbrojených sil Rady bezpečnosti OSN, která mohou být použita pouze poté, co veškeré mírnější donucovací prostředky selhaly. Ozbrojené akce na výzvu Rady bezpečnosti OSN se mohou účastnit ozbrojené síly různých států, které jsou buď Radou povolány, nebo sami nabídly svou pomoc.

Na rozdíl od práva na sebeobranu, tato akce může mít i ofensivní povahu a nemusí být ukončena, jakmile útočný stát upustí od původního záměru.

V MHP se v poslední době začíná prosazovat zásada většiny a nadřazenosti. Jelikož vždy není proveditelné jednání stran konfliktu jako dvou sobě rovných, vznikl orgán Rady bezpečnosti OSN, která má právo rozhodovat o postupu při konfliktech na úkor pravomoci stran. I v této Radě existuje zásada nadřazenosti, a to v podobě pěti stálých členů, o kterých jsem se zmínila již dříve (kapitola 3.1.). [9]

Rada bezpečnosti vydává svá rozhodnutí ve formě rezolucí, které jsou důkazem legitimacy použití ozbrojených sil států v daném konfliktu. Tato rezoluce může být vydána jak před daným útokem, tak i během a po jeho ukončení.

Rezoluce je fakticky „návod“ pro řešení problému pomocí, pokud možno, mírovými prostředky.

I když je toto výborně vymyšlené, v současné době není zcela dořešena otázka, kdy stát napadne jiný stát a Rada bezpečnosti takový postup neverifikuje.

V následujících kapitolách jsem vybrala dva ozbrojené konflikty 21. století - operace *Iraqi Freedom* (Irák) a *Odyssey Dawn*⁴ (Lybie), na kterých bych chtěla demonstrovat tento postup a dodržení rezolucí OSN jednotlivými stranami.

3.3 Operace Iraqi Freedom

Válka v Iráku, která proběhla roku 2003, je jednou z nejkontroverznějších událostí 21. století.

Doteď se nepodařilo jednoznačně potvrdit nebo vyvrátit, zda koalice států vedena USA měla právo Irák napadnout. Faktem však je, že i přesto, že Rada bezpečnosti nepovolila použití ozbrojené síly, došlo k invazi, navíc na základě pochybných předpokladů. Rozborem tohoto konfliktu se budu zabývat až v následujících kapitolách, na začátek bych ale ráda zmínila některé z hlavních představitelů tohoto konfliktu.

3.3.1 Hlavní postavy konfliktu

Saddám Husajn Abd al-Madžíd al-Tikrítí se narodil 28. dubna 1937 v Tikrítu do chudé rodiny. Jeho otec zemřel buď krátce před, nebo krátce po jeho narození, takže neměl lehké dětství. Tady ukončil základní školu, poté se vydal do Bagdádu, kde se přidal k politické straně Baas, kterou podporoval také jeho strýc, u kterého v Bagdádu bydlel.

⁴Odyssey Dawn je název užívaný USA. Existují i další názvy, jako např. *Operation Ellamy* (Velká Británie), *Opération Harmattan* (Francie) či *Operation Mobile* (Kanada).

Již v roce 1959 mu byl svěřen úkol odstranit tehdejšího premiéra Abdula Karíma Kásima. Při tomto neúspěšném pokusu byl postřelen a musel utéct, nejdříve do Sýrie a později do Egypta, kde začal studovat na káhirské univerzitě právo. Studium ale nedokončil a v roce 1963 se vrátil do své vlasti, kde se postavil do čela strany Baas, která na dalších devět měsíců získala moc, poté ale byla opět svržena. V únoru 1964 byl Husajn zatčen a vsazen do vězení. Poté, co v červenci 1966 utekl, stal se znovu předním představitelem strany Baas. V roce 1968 se povedlo provést převrat, díky kterému se stal prezidentem Ahmad Hasan Bakra, v tomto roce také Husajn dokončil svá právní studia.

Roku 1976 byla Husajnovi udělena funkce generála irácké armády, krátce poté už byl velmi důležitou postavou irácké politiky. Když již Bakra nemohl vykonávat své povinnosti, Husajn po něm převzal prezidentský post.

Saddám Husajn se snažil sjednotit nejen kulturně rozdílné irácké obyvatelstvo, ale také všechny Araby. Díky penězům, které získal poté, co v roce 1972 znárodnil ropné společnosti, začal zlepšovat životní podmínky iráckých obyvatel (např. neplacené školství, pomoc rodinám vojáků, atd.), rozvíjet infrastrukturu. Jakékoli vnitrostátní protesty potlačoval za pomoci tajné policie.

V roce 1976 navázal Irák vztahy s Francií, která jim pomáhala i s výstavbou jaderné elektrárny Osirak.

Roku 1980 začala Íránsko-irácká válka. Husajn, který měl negativní vztah s novým vůdcem Íránu - ajatolláhem Chomejním, se mimo jiné pokoušel získat íránská ropná pole. Válka trvala osm let a skončila patem, kdy se Irák ocitl v dlužích. V této válce také došlo k použití chemických zbraní vůči Kurdům na severu Iráku, které byly vyvíjeny ve spolupráci s Německem⁵. Na straně Iráku tehdy stála Velká Británie a USA, stejně jako většina arabských zemí.

Husajn musel již během války kvůli docházejícím financím odložit svůj plán ekonomických reforem.

⁵Krátkou dobu Irák tvrdil, že za útoky je zodpovědný Írán, ale nebyly doloženy žádné přesvědčivé důkazy.

Dluhy byly i jedním z důvodů, proč v srpnu 1990 Irák napadl Kuvajt, kvůli zisku jeho ropných nalezišť⁶. Tento útok ale vyvolal celosvětové embargo Iráku. Husajn pokračoval v okupaci i přes veškeré nátlaky na ukončení, což vedlo k zahájení války v Perském zálivu, během níž po šesti týdnech byla irácká armáda vytlačena z Kuvajtu. Po tomto incidentu zůstaly vztahy s USA napjaté.

Husajn musel nakonec ropu začít prodávat za jídlo a léky (akce byla nazvaná *Oil For Food*). Navíc stále odmítal spolupracovat s OSN, což vyústilo ve čtyřdenní letecký úder USA a Velké Británie v roce 1998 (operace *Pouštní liška*). Obě strany prohlásily, že budou podporovat opozici proti Husajnovi a pokusí se o pád jeho režimu.

Tlak OSN na Irák způsobil zhoršení podmínek a zvýšení krutosti v zemi. Nicméně některé arabské státy i přesto viděly Husajna jako jediného lídra tohoto regionu, který se nebál vystoupit proti nátlaku USA.

Přestože dříve nedovolil inspektorům Organizace spojených národů vstup do země, v listopadu 2002 je přijal.

Saddám Husajn zemřel 30. prosince 2006, odsouzen za své zločiny k oběšení.

Colin Luther Powell, narozený 5. dubna 1937, byl v letech 2001-2005 ministrem zahraničí USA. Stal se tak prvním Afroameričanem, který tuto funkci vykonával.

Po vstupu do armády se mladý Powell zúčastnil nejen války ve Vietnamu, ale také války v Koreji.

V roce 1991 byl prezidentem Bushem sr. dosazen do vedení ministerstva obrany. V této pozici se významně podílel na operacích v Iráku, mj. i Pouštní bouře. Roku 2001 byl prezidentem Georgem Bushem jr. vybrán pro post ministra zahraničí. Jako ministr zahraničí se také účastnil zasedání Rady bezpečnosti a hrál klíčovou roli v invazi do Iráku. Powell odstoupil ze své funkce poté, co vyšlo v roce 2004 najevo, že Irák nejspíše žádné zbraně hromadného ničení nevyvíjel ani neměl.

⁶Oficiálním důvodem bylo historické sjednocení dvou zemí rozdělených koloniálními mocnostmi.

Tony Blair (Antony Charles Lynton Blair) se narodil 6. května 1953. Studoval právo na St. John's College na Univerzitě v Oxfordu, kde promoval v roce 1975, následně poté zahájil svou advokátní kariéru a vstoupil do politické strany Labour Party . Od roku 1987 vystřídal několik ministerských funkcí, v roce 1997 byl pak zvolen britským premiérem, jehož post vykonával až do roku 2007.

Velká Británie byla od začátku jednání o situaci v Iráku hlavním spojencem USA. Už při obhajobě návrhu v říjnu 2002 Blair uvedl, že Irák má chemické a biologické zbraně, které může odpálit během 45 minut.

Nicméně později se ukázalo, premiér Blair byl nedostatečně informován britskou tajnou službou MI5, která poté od tohoto argumentu ustoupila.

Británie ale zůstala spojencem USA v Iráku i poté, co Tony Blair odstoupil ze svého mandátu ještě před jeho koncem.

José María Aznar je španělský politik, zastupující stranu konzervativců. Během let 1996-2004 byl předsedou vlády. Podporoval USA během jejich invaze do Iráku, ačkoli tomu španělské obyvatelstvo nebylo nakloněno.

Jeho nástupce, José Luis Rodríguez Zapatero, následně stáhl španělské vojáky z Iráku.

Hans Martin Blix je švédský vědec, narozený 28. června 1928.

Vystudoval univerzitu v Uppsale, také studoval na Kolumbijské univerzitě a svůj titul Ph.D. získal na univerzitě v Cambridge. V roce 1959 promoval na stockholmské univerzitě v oboru právo.

Během let 1963-1976 pracoval na ministerstvu zahraničních věcí, v roce 1978 se stal ministrem zahraničních věcí. Po odchodu z vlády vedl Mezinárodní agenturu pro atomovou energii (IAEA). Poté působil jako šéf inspekční zbrojní komise při OSN, přičemž vyšetřoval Irák pro jeho údajný tajný zbrojní program. Nic nenašel a vyzýval USA k odkladu invaze. Ze svého postu odstoupil v červnu 2003.

Dominique Galouzeau de Villepin se narodil 14. listopadu 1953 v Maroku. Celé dětství prožil v Latinské Americe. Vystudoval diplomacii. V letech 1993-1995 pracoval na ministerstvu zahraničních věcí, později se také stal ministrem zahraničních věcí, tuto funkci vykonával od roku 2002 do 2004. Jakožto ministr zahraničí zastupoval Francii v Radě bezpečnosti a byl proti americké invazi do Iráku. V současné době se chystá kandidovat na francouzského prezidenta.

3.3.2 Rozbor konfliktu z hlediska MHP

„The Security Council may decide what measures not involving the use of armed force are to be employed to give effect to its decisions, and it may call upon the Members of the United Nations to apply such measures. These may include complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, and the severance of diplomatic relations.⁷“ [11]

„Should the Security Council consider that measures provided for in Article 41 would be inadequate or have proved to be inadequate, it may take such action by air, sea, or land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security. Such action may include demonstrations, blockade, and other operations by air, sea, or land forces of Members of the United Nations.⁸“ [8]

Jak bylo již dříve řečeno, v současné době by neměla být použita ozbrojená síla bez předchozí verifikace Radou bezpečnosti OSN. Sama Rada bezpečnosti ale není připravena na možnost použití ozbrojené síly bez předchozího projednání Radou.

⁷Rada bezpečnosti může rozhodnout, jakých opatření nezahrnujících užití ozbrojené síly má být použito, aby jejím rozhodnutím bylo dodáno účinnosti, a může vyzvat členy Organizace spojených národů, aby taková opatření provedly. Tato opatření mohou zahrnovat úplné nebo částečné přerušování hospodářských styků, spojů železničních, námořních, leteckých, poštovních, telegrafních, rádiových a jiných, jakož i přerušování styků diplomatických.

⁸Má-li Rada bezpečnosti za to, že by opatření podle článku 41 nedostačovala anebo že se ukázala nedostatečnými, může podniknout takové akce leteckými, námořními nebo pozemními silami, jaké považuje nutné k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Takové akce mohou zahrnovat demonstrace, blokádu a jiné operace leteckými, námořními nebo pozemními silami členů Organizace spojených národů.

Možnost nasazení ozbrojených sil je také podmíněna vyčerpáním veškerých mírových a diplomatických cest k uklidnění a vyřešení situace.

Operace Irácká svoboda je tedy očividně nelegitimní akcí, podniknutou USA a Velkou Británií.

„There is nothing that could possibly justify the invasion of Iraq.⁹“ [12]

Tato invaze nebyla nikdy legitimována rezolucí Rady bezpečnosti OSN, většina členů Rady byla dokonce proti.

Ze zápisu ze 4701. setkání Rady bezpečnosti dne 5. února 2003 vyplývá, že naprostá většina přítomných byla pro cestu navrženou Francií: „Why go to war if there still exists an unused space in resolution 1441 (2002)? Consistent with the logic of that resolution, we must therefore move on to a new stage and further strengthen the inspections. (...) That is what France is proposing today. To do this, we must define with Mr. Blix and Mr. ElBaradei the requisite tools for increasing their operational capabilities. Let us double or triple the number of inspectors and open up more regional offices. Let us go further: Why not establish a specialized body to keep under surveillance the sites and areas already inspected?¹⁰“ [13]

Tento návrh, přednesený francouzským ministrem zahraničních věcí, Dominiquem de Villepinem, byl téměř jednomyslně podpořen, mimo jiné Ruskem, či Německem.

Oproti tomu USA přednesly na tomto shromáždění projev o jejich přesvědčení, že Irák nejen že neposkytl „immediate, unimpeded, unrestricted and private access to all¹¹“ [14], ale také zveřejnily své podklady o ničení důkazů, vztahujících se k držení zbraní hromadného ničení, a jejich přemísťování, či o spolupráci Iráku s teroristickou skupinou Al-Kájda.

⁹Není tu nic, co by mohlo ospravedlnit invazi do Iráku.

¹⁰Proč jít do války, když tu pořád jsou možnosti rezoluce 1441 (2002)? Dle logiky rezoluce, musíme se posunout dále a zesílit inspekce Iráku. (...) To je to, co tu dnes Francie navrhuje. Abychom to dokázali, musíme s panem Blixem a El-Baradejem domluvit prostředky potřebné k podrobnějším inspekcím. Zdvojnásobíme či ztrojnásobíme počet inspektorů nebo otevřeme více regionálních kanceláří. Pojďme ještě dál: Proč nezaložit speciální instituci, která by dohlížela na již prověřená místa?

¹¹okamžitý, bezbřehý, neomezený přístup ke všemu

Již 27. ledna 2003 Mohamed El-Baradej, v té době generální ředitel IAEA, řekl že: „No prohibited nuclear activities have been identified during these inspections. (...) We have to date found no evidence that Iraq has revived its nuclear weapons programme...¹²“ [15]

Nicméně 5. února 2003 americký ministr zahraničí Colin L. Powell prohlásil: „(...) United States knows about Iraq’s weapons of mass destruction as well Iraq’s involvement in terrorism...¹³“ [16]

Powell při této prezentaci rovněž uvedl mnoho informací z nedůvěryhodných zdrojů. Všechny tyto údaje, rovněž tvrdil, že „are not assertions. These are facts, corroborated by many sources...¹⁴“ [16]

Powell nicméně při svém výstupu zapomněl nejspíše na zápisy všech jednání. Jeho citace Blixeho bylo proto možné porovnat s originálem, popř. s náhledem El-Baradeje, a takto pochopit pravý kontext jeho slov.

Např. se vyjadřuje ke dřívější zmínce o 2 000 stránkovém dokumentu, nalezeném v soukromém domě jednoho z Iráčanů, který se má vztahovat k iráckému jadernému programu. Zmíněný dokument se skutečně vztahuje k jejich jadernému programu, ale El-Baradej se o něm vyjadřuje jinak: „[The documents] were classified and related, in part, to Iraq’s pre-1991 efforts (...), [The documents] do not appear to reflect new or current activities related to nuclear weapons in Iraq...¹⁵“ [15]

Podobných nesrovnalostí je v projevu tohoto amerického zástupce ještě několik. Zbytek je soubor nepodložených informací, o kterých tvrdí, že je má z důvěrných zdrojů, od americké rozvědky či od výzvědných služeb jiných států nebo přímo od Iráčanů, ze satelitních snímků, atd.

¹²Během těchto inspekcí jsme neidentifikovali žádné zakázané jaderné aktivity. (...) K tomuto datu jsme nenašli žádné důkazy, že Irák obnovil svůj jaderný program...

¹³(...) Spojené státy ví o iráckých zbraních hromadného ničení, stejně jako o jejich stycích s teroristy...

¹⁴Toto není tvrzení. Toto jsou fakta, potvrzená mnoha zdroji...

¹⁵[Dokumenty] byly klasifikovány a vztahovaly se, částečně, k iráckým snahám před rokem 1991 (...), [dokumenty] neprojevují žádnou zmínku o nových nebo současných aktivitách spojených s jadernými zbraněmi v Iráku...

Powell rovněž argumentuje slovy: „Now, of course, Iraq will argue that these items can also be used for legitimate purposes. (...) With Iraq’s well-documented history on biological and chemical weapons, why should any of us give Iraq the benefit of the doubt?¹⁶“ [16]

Americký ministr zahraničí často používá informace, které je nejspíš téměř nemožné zjistit, jako např.: „Saddam Hussain is determined to get his hands on a nuclear bomb. He is so determined that he has made repeated covert attempts to acquire high-specification aluminium tubes.¹⁷“ [16]

Jak mohl Powell vědět, co si Saddám Hussajn myslí? Navíc El-Baradej v předchozím jednání poznamenal, že v současné době není evidence o tom, že by tyto tubuly mohly sloužit k výrobě centrifugy pro obohacování urania.

Všechny tyto nařčení by měl mít Powell řádně a prokazatelně ověřené, jinak by neměla být brána v úvahu.

Členské státy, které následně dostaly možnost se na toto téma vyjádřit, většinou požadovaly právě toto důkladnější prozkoumání těchto nařčení.

Velká Británie avšak tuto prezentaci označila za „a most powerful and authoritative case against the Iraqi regime set out by US Secretary of State Powell.¹⁸“ [17]

I když se většina členů shodla na další snaze o vyřešení situace mírovými kroky, britský a americký zástupce požadovali tvrdé zakročení proti Iráku.

Britský zástupce Jack Straw dále uvádí, že: „The United Kingdom does not want war. What we want is for the UN system to be upheld.¹⁹“ [17]

¹⁶Samozřejmě, že Irák bude argumentovat, že tyto věci mohou být rovněž použity pro legitimní účely. (...) Ale s tak dobře zdokumentovanou historií Iráku a biologických a chemických zbraní, proč bychom měli dávat Iráku výhodu pochyb?

¹⁷Saddám Hussajn je odhodlán získat atomovou bombu. Je tak odhodlaný, že se opakovaně skrytě pokusil získat vysoce specifikované hliníkové tubuly.

¹⁸nejsilnější a nejautoritativnější řeč proti iráckému režimu, pronesenou ministrem zahraničí USA Powellem.

¹⁹Spojené království nechce válku. Co chceme je, aby systém OSN byl uznáván.

Británie a USA v následujících jednáních pak často argumentují právě tím, že Rada bezpečnosti OSN by měla ukázat, že pokud někdo poruší její rezoluce, je schopna dodržet své hrozby a použít ozbrojenou sílu.

Inspekce Iráku probíhala na základě již dříve zmíněné rezoluce 1441 (2002).

„Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations,

Decides that Iraq has been and remains in material breach of its obligations under relevant resolutions, including resolution 687 (1991), in particular through Iraq's failure to cooperate with United Nations inspectors and the IAEA, and to complete the actions required under paragraphs 8 to 13 of resolution 687 (1991);

Decides, while acknowledging paragraph 1 above, to afford Iraq, by this resolution, a final opportunity to comply with its disarmament obligations under relevant resolutions of the Council; and accordingly decides to set up an enhanced inspection regime with the aim of bringing to full and verified completion the disarmament process established by resolution 687 (1991) and subsequent resolutions of the Council;

Decides that false statements or omissions in the declarations submitted by Iraq pursuant to this resolution and failure by Iraq at any time to comply with, and cooperate fully in the implementation of, this resolution shall constitute a further material breach of Iraq's obligations and will be reported to the Council for assessment in accordance with paragraphs 11 and 12 below; Decides that Iraq shall provide UNMOVIC and the IAEA immediate, unimpeded, unconditional, and unrestricted access to any and all, including underground, areas, facilities, buildings, equipment, records, and means of transport which they wish to inspect, as well as immediate, unimpeded, unrestricted, and private access to all officials and other

persons whom UNMOVIC or the IAEA wish to interview in the mode or location of UNMOVIC's or the IAEA's choice pursuant to any aspect of their mandates;

Requests all Member States to give full support to UNMOVIC and the IAEA in the discharge of their mandates, including by providing any information related to prohibited programmes or other aspects of their mandates, including on Iraqi attempts since 1998 to acquire prohibited items, and by recommending sites to be inspected, persons to be interviewed, conditions of such interviews, and data to be collected, the results of which shall be reported to the Council by UNMOVIC and the IAEA;

Recalls, in that context, that the Council has repeatedly warned Iraq that it will face serious consequences as a result of its continued violations of its obligations.²⁰ [14]

²⁰v souladu s kapitolou 4 Charty Organizace spojených národů,

Rozhodla, že Irák porušoval a stále hmatatelně porušuje povinnosti dané příslušnými rezolucemi, včetně rezoluce 687 (1991), především selháním Iráku v kooperaci s inspektory UNMOVIC a IAEA, a nesplněním požadavků, které požadují paragrafy 8-13 rezoluce 687 (1991);

Rozhodla, v návaznosti na paragraph 1 nahoře, o možnosti, danou touto rezolucí, poslední šance pro Irák, aby splnil požadavky na odzbrojení podle příslušných rezolucí Rady; a k tomu rozhodla o vytvoření inspekčního režimu s cílem zajištění plného, verifikovaného a kompletního odzbrojení, stanoveného rezolucí 687 (1991) a následnými příslušnými rezolucemi Rady;

Rozhodla, že lživá prohlášení nebo zamlčení v deklaracích, předaných Irákem na základě této rezoluce a selhání Iráku plnit své povinnosti a plně spolupracovat v realizaci této rezoluce, představuje další zásadní porušení Iráckých povinností a bude hlášeno Radě bezpečnosti k posouzení v souladu s paragrafy 11 a 12 níže;

Rozhodla, že Irák by měl poskytnout UNMOVIC a IAEA okamžitý, bezbřehý, bezpodmínečný a neomezený přístup ke všemu, včetně podzemí, zařízení, budovy, nástroje, záznamům, dopravním prostředkům, které si přejí vyšetřit, stejně jako okamžitý, bezbřehý, neomezený a privátní přístup ke všem úředníkům a ostatním osobám, které si UNMOVIC nebo IAEA přeje vyslechnout v režimu nebo místě, které si UNMOVIC nebo IAEA vybere na základě jejich mandate;

Žádá členské státy o plnou podporu UNMOVIC a IAEA při výkonu jejich mandátů, včetně poskytnutí informací vztahujících se k zakázaným programům nebo jinému aspektu jejich mandátů, včetně informací o iráckých pokusech o získání zakázaných položek od roku 1998 a doporučení míst k inspekcím, osob, které by se měli být vyslechnuty a podmínek tohoto výslechu, a dat k získání, jejichž výsledky by měly být hlášeny Radě bezpečnosti oběma agenturami; Připomíná v této souvislosti, že Rada opakovaně varovala Irák, že bude čelit vážným následkům jako důsledku své opakované porušení svých povinností.

Tato rezoluce nicméně podmiňuje její splnění pouze právě při plné a aktivní spolupráci Iráku. Tento bod byl podle všeho také jedinou opravdovou překážkou, kvůli které Rada bezpečnosti OSN uvažovala o dalších následcích a postupu v otázce odzbrojení Iráku. I když Irák poskytl veškeré materiály, které tvrdil, že jsou dostupné, Rada ho i nadále vyzívala k další aktivní kooperaci.

Tento postoj ale už před invazí do Iráku napadl irácký zástupce v Radě.

„(...) Iraq opened its doors to the inspection teams without imposing restrictions or conditions. The entire world was surprised at that unprecedented level of cooperation. We know that some States were not very happy about that cooperation. (...) What is proactive cooperation? If it means that Iraq must show weapons of mass destruction, we would respond with the Arabic proverb that an empty hand has nothing to give.²¹“[18]

Na zasedání 14. února 2003 ale již Blix i El-Baradej svorně potvrdili, že Irák začíná být ve spolupráci aktivní, umožnil jim přístup i do dříve nepřístupných oblastí (např. bezletová zóna nad kurdským územím) a snaží se jim ve všem vyhovět.

Blix mimo jiné hned na začátku svého projevu ujistil přítomné, že: ”Inspections were performed without notice and access was almost always provided promptly. In no case have we seen convincing evidence that the Iraqi side knew in advance that the inspectors were coming.²²“ [19]

Následně se nad tímto pozastavil i německý zástupce na jednání 19. března 2003: ”Iraq’s readiness to cooperate was unsatisfactory. It was hesitant and slow. The Council agrees on that. But can this seriously be regarded as grounds for war with all its terrible consequences?²³“ [20]

²¹(...) Irák otevřel dveře týmům inspektorů bez jakýkoliv omezení či podmínek. Celý svět byl touto úrovní spolupráce překvapen. Víme, že některé státy nejsou nadšeni z této spolupráce. (...) Co je to aktivní spolupráce? Pokud to znamená, že Irák musí ukázat zbraně hromadného ničení, odpověděli bychom arabským příslovím, že prázdná ruka nemá co dát.

²²Inspekce byly prováděny bez předchozího upozornění a přístup byl skoro vždy poskytnut okamžitě. V žádném případě jsme neviděli přesvědčující důkazy, že irácká strana věděla dopředu o příchodu inspektorů.

²³Přístup Iráku ke spolupráci byl neuspokojivý. Byl nejistý a pomalý. Rada se na tom shodla. Ale může toto být skutečně považováno za důvod k válce se všemi jejími strašlivými důsledky?

Je zřejmé, že po právní stránce má i tato - pro někoho nepodstatná - část svůj význam.

V následné výměně názorů je možné si povšimnout, že tři hlavní aktéři pozdější invaze - Španělsko, USA a Velká Británie, neberou výsledky agentur moc v úvahu. Španělský zástupce nastínil ovšem podstatnou otázku, zda není spolupráce Iráku způsobena pouze právě hrozbou užití ozbrojené síly.

Dále, Brit Jack Straw se opět odkazuje na otázku uchování postavení a autority Rady. Je znepokojivé, že užití ozbrojené síly, které by mělo nastat kvůli neschopnosti Iráku splnit podmínky rezoluce, není obhajováno nekompetencí Iráku, ale snahou o upevnění pozice a autority Rady, jako v prohlášení Strawa: „This issue is not just about Iraq - it is about how we deal with proliferators elsewhere across the globe.²⁴“

[21]

Je tedy předpokladatelné, že Irák byl zamýšlen jako odstrašující příklad pro ostatní státy?

Straw rovněž poukázal na to, že: „We all agree on the importance of resolution 1441 (2002), and it is striking that nobody who has spoken so far (...) has suggested for a second that Iraq is fully and actively complying with the obligations we imposed on them on 8 November of the last year.²⁵“ [21]

Colin Powell ve své řeči vypovídal o tom, že rezoluce 1441 (2002) není o inspekcích, ale o odzbrojení Iráku, a že jediné, co je potřeba, je aktivní spolupráce Iráku. Řekl, že kdyby Irák opravdu stál o spolupráci, „[interviewed Iraqi scientists] would be standing up outside the offices of the UNMOVIC and IAEA, (...), waiting to be interviewed because they would be determined to prove to the world (...) that these weapons of mass destruction are gone.²⁶“ [22]

²⁴Tento problém není jen o Iráku - je to také o tom, jak si poradíme s proliferátory po celém světě

²⁵Všichni se shodneme na důležitosti rezoluce 1441 (2002), a je překvapující, že nikdo do této chvíle ani na sekundu neváhal, že by Irák plně a aktivně plnil povinnosti, které mu ukládá rezoluce z 8. listopadu minulého roku.

²⁶[iráčtí vědci k výsledku] by stáli ve frontách před kanceláři UNMOVIC a IAEA, (...), čekající, aby byli vyslyšeni, protože by byli odhodláni dokázat světu (...), že zbraně masového ničení už nemají.

Také tento americký zástupce navrhuje použití ozbrojené síly, aby Iráku ukázali, že jejich hrozba je opravdová.

Po tomto zasedání se již Rada úplně rozdělila na část (většinu), která společně s dalšími zeměmi světa chtěla tuto záležitost vyřídit mírovými kroky, navrženými Francií, a menší část, která pod americko-britským vedením chtěla ukázat Iráku autoritu Rady bezpečnosti OSN, jelikož Irák nesplnil podmínky rezoluce 1441 (2002).

Vše se vyřešilo 20. března 2003, kdy byl Irák neautorizovaně napaden USA a Velkou Británií.

Přesto Rada bezpečnosti OSN i samotné OSN o tomto útoku vědělo již dopředu a předem své pracovníky z Iráku stáhlo, včetně vojáků. Pomoc OSN se tak nadále omezila pouze na humanitární pomoc.

Toto je možné vyčíst i ze zápisu ze zasedání Rady ze dne 19. března 2003, kdy německý zástupce Rady bezpečnosti prohlásil: „The Security Council is meeting here today in a dramatic situation. At this moment, the world is facing an imminent war in Iraq.²⁷“ [23]

Jak je tedy možné, že Rada bezpečnosti nic nepodnikla?

Tento akt násilí byl naprostou většinou zemí světa na shromáždění 26. března 2003 odsouzen, jako „a blatant material breach of international law and of the United Nations Charter, particularly Article 2, paragraphs 4 and 7, (...) also a material breach of the relevant Security Council resolutions.²⁸“ [24], popř. jako ”an illegitimate act of aggression.²⁹“ [25]

Samotný zástupce Iráku se pozastavoval nad tím, proč se Rada bezpečnosti dostala k tomuto tématu až teď, když invaze začala již 20. března a ona mezitím již pro-

²⁷Rada bezpečnosti se tu dnes setkává za dramatických okolností. V tomto okamžiku, svět čelí bezprostřední hrozbě války v Iráku.

²⁸do očí bijící, hmatatelné porušení MHP a Charty OSN, především článku 1, paragrafů 4 a 7, (...) také hmatatelné porušení příslušných rezolucí Rady bezpečnosti.

²⁹nelegitimní akt násilí

jednávala nastalou humanitární situaci. Projednávalo se také poupravení programu Oil For Food, aby pokrýval i další nezbytnosti, způsobené nově nastalou situací.

Jako polehčující okolnost nelegitimní operace by mohla být snaha o nastolení světového míru, snaha o upevnění postavení Rady bezpečnosti ve světě. Ačkoli je naprosto nepochopitelné, proč dva stálí členové Rady použili ozbrojené síly bez předchozí verifikace, daleko horší jsou názory ostatních účastníků shromáždění.

Aldouri pravil, že: „United States President Bush declared at that time that the goal of this aggression was the occupation of Iraq and the change of its political regime. (...) As Colin Powell, (...), previously stated, the goal of the aggression was to chase the political map of the Middle East region to ensure the interests of the United States and Israel. (...) Yet today the whole world is well aware that the real reason for this aggression and invasion is the occupation of Iraq, to recolonize it and control its oil wealth.³⁰“ [24]

To by ovšem už znamenalo vážné porušení Charty OSN. Jednalo by se o situaci, které má Rada bezpečnosti předcházet a je tudíž naprosto nemyslitelné, že by se dva její stálí členové tohoto mohli dopustit. Ale opak je pravdou. Dnes, o více než pět let později již je tato okolnost všeobecně známá.

Také je tudíž předpokladatelné porušení většiny rezolucí v otázce Irák-Kuvajt, kde je jasně dáno, že: „[UNSC is] affirming the commitment of all Member States to the sovereignty, territorial integrity and political independence of Kuwait and Iraq...“³¹ [26]

Tato invaze ale neměla jen dopad pouze na autoritu Rady bezpečnosti OSN vzhledem k okolnímu světu a jeho pohled na ni.

Již před jejím vypuknutím byly slyšet obavy o zpětnou reakci ze strany muslimského

³⁰Prezident Spojených států amerických Bush toho času deklaroval, že cíl této agrese byl okupace Iráku a změna politického režimu. (...) Jak Colin Powell, (...), dříve prohlásil, cíl této agrese byla změna politické mapy středovýchodního regionu k zajištění zájmů USA a Izraele. (...) Ale dnes celý svět ví, že pravým důvodem pro tuto agresi a invazi je okupace Iráku, jeho rekolonizace a kontrola jeho ropných nalezišť.

³¹[RB OSN] potvrzuje povinnost všech členských států respektovat suverenitu, teritoriální integritu a politickou nezávislost Kuvajtu a Iráku...

světa: „[Pakistan] is deeply worried that the war may break out, and is worried about its implications not only for the people of Iraq, but for the future stability and polity of the Islamic countries.³²“ [27]

Tento problém vyzdvihuje i deklarace, přijatá na sjezdu AUCO v Addis Abebě: „A military confrontation in Iraq would be a destabilizing factor for the whole region and would have far-reaching economic and security consequences. . .³³“ [28]

Tyto obavy, které byly zcela na místě, ovšem poukazují na to, že tato invaze by mohla být hrozbou pro mezinárodní bezpečnost.

První paragraf článku 1 Charty OSN totiž říká, že hlavním úkol OSN je: „To maintain international peace and security, and to that end: to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace, and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace, and to bring about by peaceful means, and in conformity with the principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace.³⁴“ [29]

K neautorizovanému použití ozbrojené síly se tak může přidat i porušení dalších článků Charty OSN.

Po invazi 20. března 2003, během již zmíněného jednání Rady bezpečnosti, bylo několikrát opakováno doporučení k dodržování MHP.

„We also call upon all parties involved in the war to meet their obligations towards civilians under international humanitarian law.³⁵“ [30]

³²[Pákistán] má starosti s tím, že může začít válka a také se stará o komplikace nejen iráckého lidu, ale i budoucí stability a občanského řádu islámských států.

³³Ozbrojená konfrontace v Iráku by byla destabilizující faktor pro celý region a měla by dalekosáhlé ekonomické a bezpečnostní následky. . .

³⁴udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru a aby pokojnými prostředky a ve shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva bylo dosaženo úpravy nebo řešení těch mezinárodních sporů nebo situací, které by mohly vést k porušení míru;

³⁵Také žádáme všechny strany zapojené ve válce, aby plnily své povinnosti k civilistům dané MHP.

Přesto na tomto jednání bylo řečeno: „Cities are not „secured“ but destroyed by bombs. . . ³⁶“ [31]

První dodatkový protokol k Ženevským konvencím z roku 1977 zakazuje útoky na civilní obyvatelstvo. Útoky, které by mohly zasáhnout bez rozlišení vojenské cíle i civilní obyvatelstvo či objekty, jsou také zakázané. Není tedy možné, aby byly bombardovány města, popř. části měst, kde žije civilní obyvatelstvo.

Tuto situaci dále popisuje irácký zástupce Aldouri: „Yesterday the United States destroyed 200 houses in one suburb of Nasiriyah, and they have continued to destroy residential areas in A‘zamiyah and Yarmook, in Baghdad and many poor suburbs in Basra.³⁷“ [24]

Samozřejmě je nutné brát ohled na to, že Aldouri, zástupce napadené země, určitě nepodává zprávy citově nezabarvené. Přesto, jedná se o konkrétní nařčení z porušení výše uvedeného protokolu.

Postupem času se objevily i další nařčení z porušování Haagských a Ženevských konvencí.

Těmito a dalšími legálními problémy se však ve své práci již zabývat nebudu, jelikož tato válka v první řadě neměla existovat a již to, že proběhla, je nelegitimní a porušuje Chartu OSN, je dostatečně vážné.

3.4 Operace Odyssey Dawn

Operace Odyssey Dawn byla blesková akce uskutečněná během roku 2011. Doteď existují dohady o pravých důvodech vzniku revoluce. Některé zdroje tvrdí, že šlo pouze o to, kdo a jak si rozdělí severní Afriku.

³⁶Města nejsou zajištěna, ale zničena bombami. . .

³⁷Včera Spojené státy zničily 200 domů na jednom z předměstí Nasiriyahu a pokračovaly v ničení obytných ploch v A‘zamiyah a Yarmooku, v Bagdádu a mnoha dalších chudých předměstích v Basře.

3.4.1 Hlavní postavy konfliktu

Muammar Muhammed al-Kaddáfí, který se narodil 7. června 1942, byl faktickým diktátorem Libye, ačkoli vždy tvrdil, že skutečnou moc má národ. Na to ukazoval i tím, že po převratu v roce 1969, kdy se stal hlavním představitelem státu, si nechal hodnost pouze plukovníka.

Kaddáfí vyrůstal v pouštní oblasti Sirta. Byl vychován tradičním způsobem a jeho velkým vzorem byl egyptský prezident Kamal Abdel Nasser. Poté, co byl vyloučen ze školy kvůli své politické aktivitě, začal studovat právo na univerzitě.

Po ukončení studia nastoupil na vojenskou akademii v Benghazí. Následně byl po jejím úspěšném ukončení v roce 1965 poslán na prohlubující studia do Velké Británie. Později po jeho návratu v roce 1966, utvořil spolu s dalšími vojáky libyjské armády tajnou skupinu, která měla za cíl politický převrat.

Roku 1969, po úspěšném coup e'tát³⁸ se tedy Muammar Kaddáfí dostal do čela státu.

Během jeho vlády se zvýšila životní úroveň obyvatel.

Kaddáfí, kromě toho, že zrušil vojenské základny Velké Británie a USA na pobřeží, také požadoval po ropných společnostech větší podíl z těžby ropy. Velká část zisků sloužila ke zlepšení infrastruktury a zlepšení životní úrovně, ačkoliv byly rozdělovány velmi nerovnoměrně (do východu bylo investováno méně). Muammar Muhammad al-Kaddáfí propagoval tzv. islámský socialismus a arabský nacionalismus. Jeho ideály popsal podrobněji ve své *Zelené knize*.

Kaddáfí se angažoval také v mezinárodní politice.

Podporoval různá národněosvobozenická hnutí, snažil se i rozšiřovat vlastní vliv, např. neúspěšným pokusem o ovládnutí Čadu, a také se přiznal ke sponzoringu teroristických útoků na západní cíle. V 90. letech se ale začal snažit zlepšovat vztahy se západními mocnostmi, se kterými poté dlouhou dobu vycházel velmi dobře.

³⁸coup e'tát - frac. politický převrat

Muammar Muhammad al-Kaddáfí zemřel 20. října 2011, několik měsíců poté, co byl v Libyi svržen povstalci a musel se skrývat spolu se svojí rodinou.

Alain Marie Juppé, narozený 15. srpna 1945, vykonává v současné době post ministra zahraničí ve Francii. Tato funkce mu také zajistila přístup na jednání Rady bezpečnosti OSN, když jednala o situaci v Libyi.

Poté, co ukončil studium na Pařížském institutu politických věd, pokračoval ve studiu na *Ecole normale supérieure*.

Alain Juppé, který vkročil do politiky pod vedením Jacquese Chiraca, je mimo jiné také plukovníkem francouzské civilní obrany.

Sir **Mark Lyall Grant** se narodil 29. května 1956. Vystudoval práva na Cambridge, poté se ale zajímal spíše o politiku.

Roku 1980 vstoupil do FCO, což podpořilo jeho zájem o Afriku, kde dále v letech 2000-2003 vykonával post direktora pro Afriku. Během let také vykonával spoustu funkcí spojených s Evropskou unií, ať už přímo či nepřímo.

V současné době je Mark Lyall Grant stálým zástupcem Velké Británie v Radě bezpečnosti OSN.

3.4.2 Rozbor konfliktu z hlediska MHP

Začátkem roku 2011 se celý svět sledoval vývoj v Egyptě, kde na základě protestu egyptského obyvatelstva došlo ke svržení dlouholetého prezidenta Mubaraka.

Svět sledoval, jak se situace v Egyptě postupně uklidňuje a celý proces předání moci se řešil postupně, nekrvavou cestou.

V této době také propukly nepokoje v sousední Libyi, kde v té době byl u moci již čtyřicet let diktátor Muammar Kaddáfí (viz. kapitola 3.4.1.).

Jako počátek libyjské revoluce je uváděn 15. únor 2011.

Už 26. února 2011, rezolucí S/Res/1970/2011 Rada bezpečnosti OSN vyjádřila svůj názor na libyjskou revoluci, přičemž na základě této rezoluce mělo dojít k zastavení

násilí na civilistech a uklidnění situace:

„[UNSC] Considering that the widespread and systematic attacks currently taking place in the Libyan Arab Jamahiriya against the civilian population may amount to crimes against humanity, (. . .);

Acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations, and taking measures under its Article 41,

1. Demands an immediate end to the violence and calls for steps to fulfil the legitimate demands of the population;

2. Urges the Libyan authorities to:

(a) Act with the utmost restraint, respect human rights and international humanitarian law, and allow immediate access for international human rights monitors;

(b) Ensure the safety of all foreign nationals and their assets and facilitate the departure of those wishing to leave the country;

(c) Ensure the safe passage of humanitarian and medical supplies, and humanitarian agencies and workers, into the country; and

(d) Immediately lift restrictions on all forms of media;

3. Requests all Member States, to the extent possible, to cooperate in the evacuation of those foreign nationals wishing to leave the country. ³⁹ [32]

³⁹[RB] zvažuje, že rozsáhlé a systematické útoky právě probíhající v Libyjské arabské džamahíriji proti civilnímu obyvatelstvu mohou přesáhnout do zločinů proti lidskosti, (. . .);

Koná na základě kapitoly 4 Charty OSN, a ustanovuje následující kroky v rámci článku 41,

1. požaduje okamžitý konec násilí a volá po krocích k naplnění legitimních požadavků obyvatelstva;

2. naléhá na Libyjské představitele, aby:

(a) jednali s co největší zdrženlivostí, respektovali mezinárodní právo, lidská práva a MHP, a umožnili okamžitý přístup k monitorování dodržování lidských práv v zemi;

(b) zajistili bezpečnost všem cizincům a jejich aktivům a usnadnili jejich odjezd, pokud si ho přejí;

(c) zajistili bezpečnou cestu humanitárním a lékařským zásobám, jakožto i humanitárním agenturám a pracovníkům do země; a

(d) okamžitě zmenšili omezení všech forem médií;

3. žádají všechny členské státy, aby v co největší možné míře spolupracovaly při evakuaci cizinců, kteří si přejí opustit zemi.

Salam, zástupce Libanonu, později prohlásil: „Faced with that great danger, the Security Council has not stood by idly. We adopted resolution 1970 (2011), which demanded the immediate cessation of all acts of violence.⁴⁰“ [33]

Ačkoliv jsou záznamy o tom, že Kaddáfí chtěl s rebely vyjednávat, byli to rebelové - jmenovitě Mustafa Abdel Jalil, který odmítl jakékoli jednání vyjma jednání o odstupu Kaddáfího [34]. Na druhou stranu jsou záznamy i o Kaddáfího užití vojenské letecké techniky proti povstalcům, kteří následně přiznali svoji neschopnost bránit se vzdušnému útoku [35].

Situace se začala dále řešit a 17. března 2011 byla přijata rezoluce S/Res/1973/2011, původně na popud Velké Británie, Francie a Libanonu. Nakonec byla přijata s deseti hlasy, hlasování se zdrželo Rusko, Čína, Indie, Německo a Brazílie.

Rezoluce nařizuje okamžité ukončení násilí v Libyi.

„[UNSC] Demands that the Libyan authorities comply with their obligations under international law, including international humanitarian law, human rights and refugee law and take all measures to protect civilians and meet their basic needs, and to ensure the rapid and unimpeded passage of humanitarian assistance.⁴¹“ [36]

Její součástí je též vytvoření bezletové zóny: „[UNSC] Decides to establish a ban on all flights in the airspace of the Libyan Arab Jamahiriya in order to help protect civilians⁴²“ [36] Jedinou výjimkou jsou lety zaměřené na humanitární pomoc civilistům.

⁴⁰Při takovém velkém nebezpečí Rada bezpečnosti jen nečinně nepřihlížela. Odsouhlasili jsme rezoluci 1970 (2011), která požaduje okamžité ukončení všech projevů násilí.

⁴¹[RB] požaduje, aby libyjsí představitelé sladili své chování s mezinárodním právem, včetně MHP, lidskými právy a právy uprchlíků, a podnikli všechny kroky k ochraně civilistů a zajištění jejich základních potřeb, a k zajištění rychlého a bezmezného poskytnutí humanitární pomoci.

⁴²[RB] Dohodla zákaz všech letů ve vzdušném prostoru Lybijské arabské džamahírije z důvodu lepší ochrany civilistů.

Tato část je ovšem problematické z toho důvodu, že výklad slovního spojení bezletová zóna (no fly zone) se liší stát od státu.

Toto byl i jeden z důvodů, kvůli kterému se Rusko mělo zdržet hlasování, jak prohlásil ruský zástupce Vitaly Churkin: „We participated actively in the discussions on the draft resolution. Unfortunately, work on that document was not in keeping with standard practice in the Security Council. In essence, a whole range of questions raised by Russia and other members of the Council remained unanswered. Those questions were concrete and legitimate and touched on how the no-fly zone would be enforced, what the rules of engagement would be and what limits on the use of force there would be.⁴³“ [37]

Jde tedy o to, jak je tento výraz definován v zemích aktivně se účastnících operace Odyssey Dawn, tzn. hlavně Velká Británie a Francie, Itálie, USA nebo také arabské země (Katar, atd.).

Například v USA nemá toto spojení žádný právní význam, nalezneme zde maximálně tzv. *prohibited areas*.

Cambridžský slovník britské angličtiny definuje bezletovou zónu následovně: „an area above a country which aircraft from other countries may not enter without risking attack.⁴⁴“ [38]

Obecně se bezletová zóna (no fly zone) vykládá jako část vzdušného prostoru, kam má zakázaný přístup vojenské letectvo.

„8. [UNSC] Authorizes Member States that have notified the Secretary-General and the Secretary-General of the League of Arab States, acting nationally or through regional organizations or arrangements, to take all necessary measures to enforce compliance with the ban on flights imposed

⁴³ Aktivně jsme se účastnili práce na návrhu rezoluce. Naneštěstí, práce na tomto dokumentu nedosahovala řádných standardů Rady bezpečnosti. V podstatě, vyvstala spousta otázek od Ruska i ostatních členských států, které zůstaly nezodpovězené. Tyto otázky byly konkrétní, legitimní a dotýkaly se toho, jak bude ustanovena bezletová zóna, jaké budou pravidla zapojení a jaký bude limit užití síly.

⁴⁴ Oblast nad zemí, do které vzdušné síly jiných zemí nesmí vstoupit, jinak riskují útok.

by paragraph 6 above,(...);

9. Calls upon all Member States, acting nationally or through regional organizations or arrangements, to provide assistance, including any necessary overflight approvals, for the purposes of implementing paragraphs 4, 6, 7 and 8 above;

10. [UNSC] Requests the Member States concerned to coordinate closely with each other and the Secretary-General on the measures they are taking to implement paragraphs 4, 6, 7 and 8 above, including practical measures for the monitoring and approval of authorised humanitarian or evacuation flights.⁴⁵ [36]

Tři shora uvedené paragrafy upravují postup států koalice pro účely chápání a aplikace pojmu bezletová zóna nad Libyí.

Ačkoli by se mohlo zdát, že tímto je autorizované pouze právo členských států OSN na umístění svých vzdušných sil nad Libyí, v tomto případě také docházelo ke zneškodnění pozemních vojenských protiletectvých a leteckých základen patřících libyjské armádě. Cílem nicméně byly i komunikační centra lybijské armády. Zatím stále zůstává předmětem diskuzí, zda se jednalo o legitimní krok či nikoli.

Posléze se totiž objevily i útoky na konkrétní pozemní jednotky, nemající co dělat se vzdušnou obranou či vzdušným prostorem . Je otázkou, zda šlo o ochranu civilistů, nebo zda již členské státy OSN v tomto překročily své pravomoce udělené danou rezolucí.

Odstavec 4 rezoluce říká: „[UNSC] Authorizes Member States that have notified the Secretary-General,(...), to take all necessary measures, notwithstanding paragraph 9 of resolution 1970 (2011), to protect civilians and civilian populated areas under

⁴⁵8. [RB] Autorizuje členské státy, které upozornily generálního tajemníka a generální sekretariát Ligy arabských států, (...), aby podstoupily všechny nezbytné kroky k vynucení zákazu letů, ustanoveného paragrafem 6, (...);

9. Požaduje po všech účastnících se členských státech, aby poskytly asistenci, včetně souhlasu k nezbytnému přeletu, při plnění paragrafů 4, 6, 7 a 8;

10. Vyžaduje po členských státech, aby spolu úzce spolupracovaly a informovaly generálního tajemníka o krocích, které hodlají podniknout, včetně monitorování a autorizování humanitárních a evakuačních letů.

threat of attack in the Libyan Arab Jamahiriya, including Benghazi, while excluding a foreign occupation force of any form on any part of Libyan territory, ...⁴⁶ [36]

Tím ruší jakoukoli možnost použití pozemních operací v případě libyjského konfliktu.

Členské státy tedy mohly využít pouze námořnictva a letectva, což je ovšem zvláštní, jelikož to vyžaduje daleko větší finanční prostředky než pozemní síly.

Je ovšem možné, že odstavec 4 navazoval na prohlášení povstalců o jejich neschopnosti bránit se vzdušným útokům. V tom případě by je tedy ve vzduchu zastupovaly účastníci se členské státy OSN, kdežto na zemi by museli povstalci bojovat sami.

Nakonec tedy místo bezletové zóny byl prováděn typ boje „air-to-ground“, kdy právě byly eliminovány pozemní cíle.

Důležitou částí je také nařízení o vynucení zbrojního embarga na Libyi. Zbrojní embargo bylo na Libyi uvaleno již 26. února 2011 rezolucí 1970 (2011), paragrafem 9-14: „[UNSC] Decides that all Member States shall immediately take the necessary measures to prevent the direct or indirect supply, sale or transfer to the Libyan Arab Jamahiriya, from or through their territories or by their nationals, or using their flag vessels or aircraft, of arms and related materiel of all types, including weapons and ammunition, military vehicles and equipment, paramilitary equipment, and spare parts for the aforementioned, and technical assistance, training, financial or other assistance, related to military activities or the provision, maintenance or use of any arms and related material, including the provision of armed mercenary personal whether or not originating in their territories, ...⁴⁷ [32]

⁴⁶[RB] opravňuje členské státy, které upozornily generálního tajemníka, (...), aby podnikly všechny nezbytné kroky, nestřetávající se s paragrafem 9 rezoluce 1970 (2011), k ochraně civilistů a míst obývaných civilním obyvatelstvem na území Lybijské arabské džamahírije, včetně Benghází, ovšem vylučuje cizí okupační síly jakékoli formy na jakémkoli území Lybie.

⁴⁷[RB] rozhodla, že všechny členské státy by měly okamžitě podniknout všechny nezbytné kroky k prevenci přímých či nepřímých dodávek, prodeje či transportu vojenského materiálu, a to zbraní a munice, vojenských vozidel a zařízení, včetně náhradních dílů k vojenským vozidlům a zařízením, dále technické, finanční či jiné asistence, vztahující se k vojenským potřebám, dále také držení nebo použití zbraní či jiného příbuzného materiálu, včetně vojenského personálu, ať už z daného území či nikoliv.

Rezoluce 1973 (2011) ho proto jen dále potvrzuje a povoluje další nezbytné kroky k dodržení embarga: „Deplores the continuing flows of mercenaries into the Libyan Arab Jamahiriya and calls upon all Member States to comply strictly with their obligations under paragraph 9 of resolution 1970 (2011) to prevent the provision of armed mercenary personnel to the Libyan Arab Jamahiriya.⁴⁸“ [36]

Když se do konfliktu zapojilo NATO, převzalo dohled nad dodržováním tohoto embarga.

I přes tento přísný zákaz jakékoli dodávky vojenského materiálu do Libye, dne 1. července 2011 Francie otevřeně přiznala, že vyzbrojila povstalce zbraněmi shazovanými z letadel. Tento krok byl kritizován některými státy, zejména pak Ruskem a Čínou. Zdá se, že se jednalo o přímé porušení tohoto embarga, Francie se avšak hájí tím, že tyto dodávky byly nutné, neboť měly sloužit civilnímu obyvatelstvu k sebeobraně. Jelikož však není v rezoluci uznána jakákoli výjimka z důvodu sebeobranu civilistů, dá se tento čin stále považovat za nelegitimní. Francie se nejspíš chtěla odvolat na článek 51 Charty OSN, který povoluje užití síly pouze k sebeobraně.

Dále rezoluce upravuje zmrazení účtů libyjského vedení (asset freeze), kdy nejde jen o veškeré fondy a ekonomické zdroje, ale také o přerušování jakéholi obchodního jednání s Libyí, pokud by na základě důkazů bylo prokazatelné, že tento obchod by mohl mít další následky v podobě užití síly proti civilnímu obyvatelstvu Libye.

Následně šlo o vytvoření panelu odborníků pro tento konflikt, cestovní omezení pro některé osoby uvedené v rezoluci, atd.

Tato rezoluce Rady bezpečnosti OSN se neminula účinkem a pod jejím tlakem již 18. března 2011 vyhlásil plukovník Kaddáfí okamžité příměří a zastavení vojenských operací na území Libye. Přesto však 19. března 2011 pokračovaly dělostřelecké a le-

⁴⁸[RB] neschvaluje pokračující přísun žoldáků do Libyjské arabské džamahirije a požaduje po všech členských státech, aby striktně dodržovaly paragraph 9 rezoluce 1970 (2011), a tak přispěly k prevenci přísunu armádního žoldnéřského personálu do Libyjské arabské džamahirije.

tecké útoky vládních sil na Benghází. Z tohoto důvodu dne 21. března 2011 zahájilo letectvo mezinárodních sil útoky na Kaddáfího jednotky. Tyto útoky zabránily Kaddáfího jednotkám v postupu na povstalce a zachránily také množství civilistů, kteří se dostali mezi bojující jednotky či se dostali opět pod kontrolu Kaddáfího jednotek, které okamžitě zahájili likvidaci přívrženců povstalců.

Dne 27. května 2011 se skupina států G8 včetně Ruska shodla na nutnosti odchodu Muammara Kaddáfího z čela Libye. Vyjednávačem se stalo Rusko. Ruský vyjednávač Michail Margelov se pokusil Kaddáfího přesvědčit o neudržitelnosti jeho pozice a nutnosti jeho odstoupení ve jménu zamezení lidských obětí. Plukovník však tuto nabídku odmítl.

Vzhledem k jednotnému postupu světového společenství začal postupný rozklad Kaddáfího ozbrojených sil, ale také státní správy a spolupracovníků Muammara Kaddáfího.

V průběhu července uznaly USA a velká Británie Povstaleckou národní radu Libye za jediného legitimního představitele libyjského lidu.

Boje pokračovaly a 21. srpna 2011 povstalci již dostali pod kontrolu Tripolis a později dobyli Kaddáfího komplex Báb al-Azízíju. Kaddáfímu se však podařilo uniknout a ukrýt se.

Závěr

Tématem mé práce byla legitimita ozbrojených konfliktů 21. století.

Během své práce jsem zjistila, že ačkoliv se můžeme snažit o získání všech informací, nikdy nejsme schopni všechny získat, jelikož po oficiálních jednáních, ze kterých jsou zápisy, probíhala další, už neoficiální jednání, ze kterých žádný záznam není.

Také jsem shledala, že v současné době, i přes snahu OSN, není používána ozbrojená síla pouze pro uklidnění situace a zabezpečení světového míru. Příkladem může oficiální důvod USA pro invazi do Iráku, tj. změna politického režimu a sesazení Saddáma Hussajna.

V současné době se objevila otázka, zda válka v Libyi částečně neposloužila Francouzům pro předvedení bojeschopnosti nových letadel Dassault Rafale. [39]

Podobně je to i se Švédskem, které se také podílelo na dohlížení nad bezletovou zónou. Bylo to vůbec první nasazení letounů Gripen v bojové akci.

Švédská společnost SAAB dostala v listopadu 2011, necelé 4 měsíce po ukončení války, zakázku na tyto letouny do Švýcarska.[40]

Proto bych ráda konstatovala, že MHP se mnohdy - téměř vždy - prolíná s mezinárodní politikou.

Po vypracování právního rozboru dvou konfliktů - války v Iráku a Libyi, nejen, že jsem mohla tyto dva konflikty porovnat, ale také jsem objevila několik mezer v právní úpravě MHP.

Porovnání vybraných konfliktů

Ačkoli obě tyto války vycházejí z nesplněných nařízení rezolucí, pouze operace Odyssey Dawn je verifikovanou akcí.

V návaznosti na neukončení násilí prováděného na civilistech, které žádala rezoluce 1970 (2011), vydala Rada bezpečnosti rezoluci 1973 (2011), která, kromě opětovné žádosti o ukončení násilí, ustanovovala bezletovou zónu nad Libyí.

Tato rezoluce byla přijata 10 členy Rady. Pět členů nehlasovalo, byly to Rusko, Indie, Brazílie, Čína a Německo. Po přijetí rezoluce následovaly různé letecké a námořní operace, jelikož rezoluce zakázala použití pozemní pěchoty. Na Libyi bylo také uvaleno zbrojní embargo, jehož dodržování kontrolovali vojáci OSN.

Oproti tomu operace Iraqi Freedom nebyla verifikována Radou bezpečnosti OSN. USA s Velkou Británií ovšem v jednáních o dalším postupu po vydání rezoluce 1441 (2002) navrhovaly použití ozbrojených sil právě jako důsledek nesplnění podmínek této rezoluce.

V průběhu otevřené debaty ve dnech 26. a 27. března 2003 se 68 států vyjádřilo k nastalé situaci s tím, že většina byla proti a požadovala okamžité ukončení násilí. Dne 22. května 2003 byla Radou přijata rezoluce 1483 (2003), ve které mimo jiné stanovila jmenování zvláštního představitele generálního tajemníka OSN a zrušení obchodních sankcí a podpořila vznik prozatímní irácké správy za pomoci současné nejvyšší autority v zemi (okupačních mocností pod společným velením) a zvláštního představitele generálního tajemníka OSN.

Rezolucí 1500 ze dne 14. srpna (14 členských zemí hlasovalo pro, Sýrie se zdržela hlasování) schválila Rada bezpečnosti vytvoření Asistenční mise OSN v Iráku (UNAMI) na období jednoho roku, a uvítala vytvoření 25 členné irácké vládní rady jako „významný krok“ k vytvoření mezinárodně uznávané reprezentativní vlády.

Válka v Iráku se viditelně řešila delší dobu a více rezolucemi. Přesto, jak je vidět, kvantita neznamena vždy kvalitu.

Možným problémem při řešení situace mohlo být i již zmíněné rozdělení Rady bezpečnosti, jelikož při řešení operace v Libyi, která proběhla naprosto hladce, byla Rada téměř jednomyslná, což se očividně odrazilo i na rychlém vyřešení problému.

Objevené mezery v právní úpravě MHP

Během svého rozboru jsem narazila na několik právních mezer a nedostatků v MHP.

Britsko-americká operace Iraqi Freedom poukázala na významnou mezeru v MHP, konkrétně v Chartě OSN. Ve zmíněném dokumentu totiž není upravena situace, kdy je ozbrojená síla použita bez předchozí verifikace Radou bezpečnosti, navíc jejími členskými státy.

Bylo by tedy vhodné se více zaměřit na tuto problematiku a doplnit Chartu OSN o její úpravu.

Sílu a autoritu Rady bezpečnosti by bylo možné zlepšit např. vytvořením kosmopolitních vojenských jednotek, které by v tomto případě chránily civilní obyvatelstvo a snažily se konflikt co nejrychleji uklidnit.

Aby nedocházelo k podobným hrubým porušením Charty OSN, bylo by možná dobré zavést patřičné sankce za tyto přestupky. Těmito sankcemi by mohla být např. pomoc při opravě země po konfliktu, ovšem za předpokladu žádného zisku pro původního agresora.

Při rozboru problému Libye se ukázalo, že pojem bezletová zóna je v různých státech vykládán různě. Ačkoli se obecně za bezletovou zónu považuje vzdušný prostor, do kterého má vojenské letectvo zakázaný vstup, např. cambridžský slovník ji definuje jako vzdušný prostor, kam nemá přístup vojenské letectvo jiného státu, jinak mu hrozí útok.

Během války v Libyi ovšem byly navzdory obecné definici umístěny vojenské letouny členských států OSN nad libyjské území nejen aby kontrolovaly její dodržování. Také prováděly nálety na letecké a protiletecké základny libyjské armády, později dokonce na konkrétní jednotky armády, nemající se vzdušnou obranou země žádnou spojitost.

Aby se komplikacím ve výkladu tohoto a jiných pojmů v budoucnu vyhnulo, mohly by být definice těchto pojmů ustanoveny přímo v příslušné rezoluci.

Tak by se mohlo zamezit případným rozdílům ve výkladu a pozdějším otázkám, zda byly překročeny pravomoci členských států OSN či nikoliv.

Ovšem i přes všechny tyto nedostatky můžeme prohlásit, že bez kontroly Rady bezpečnosti by téměř jistě vzniklo a probíhalo daleko více ozbrojených konfliktů, než je tomu dnes.

Tyto konflikty by zaručeně byly bez regulace MHP daleko krvavější a násilnější, než jsou v současné době.

Seznam zkratek

MHP	Mezinárodní humanitární právo
OSN	Organizace spojených národů
UN	United Nations
RB OSN	Rada bezpečnosti OSN
UNSC	United Nations' Security Council
UNMOVIC	United Nations' Monitoring, Verification and Inspection Commission
IAEA	International Atomic Energy Agency
UNSCOM	United Nations'Special Commission
CBNAM	Coordinating Bureau of the Non-Aligned Movement
MI5	vojenská zpravodajská služba Velké Británie
FCO	British Foreign and Commonwealth Office
UNAMI	United Nations' Assistance Mission For Iraq
USA	United States of America
EU	Evropská unie
AUCO	African Union Central Organ

Seznam citací

- [1] VON CLAUSEWITZ, C. *O Válce*. 2.vyd.
Brno: Bonus A, 1996. ISBN 80-85914-27-1.
- [2] JEHLIČKA, P. - TOMEŠ, J. - DANĚK, P. *Stát, prostor, politika - vybrané kapitoly z politické geografie* [online].
KSGRR Přf UK. Kapitola 7. Přístupné z <http://www.prg.aktualne.cz/>
- [3] *Vojenský výkladový slovník vybraných operačních pojmů*. Praha . 2004. s.279.
- [4] SEIDL-HOHENVELDERN, I. *Mezinárodní právo veřejné*.
3.vyd. Praha: ASPI, 2006. Část devátá, Válečné právo a právo neutrality, s.
347 - 372. ISBN 80-7357-178-1.
- [5] *Třetí ženevská úmluva*. Čl. 4, paragraf 6.
- [6] *Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů* [online]. ČČK, c1999-2009. [cit. 30-12-2011].
Dostupné z URL: http://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp_knihovna/zenevske_umluvy.pdf
- [7] *Briand-Kelloggův pakt*. Vydáno 1929.
- [8] *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. Článek 42. OSN, c2012.
Dostupné z URL: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- [9] SKORUŠA, L. *Spravedlivá válka*. (přednáška) Brno: UA, 10. 10. 2007.
- [10] *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. Článek 31. OSN, c2012.
Dostupné z URL: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

- [11] *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. Článek 41. OSN, c2012.
Dostupné z URL: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- [12] *Zápis ze 4726. setkání RB OSN* [online]. Zarif, zástupce Islámské republiky Íránu, dne 26. března 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/295/20/PDF/N0329520.pdf?OpenElement>
- [13] *Zápis ze 4707. setkání RB OSN* [online]. De Villepin, zástupce Francie, dne 14. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/248/19/PDF/N0324819.pdf?OpenElement>
- [14] *Rezoluce S/Res/1441(2002)* [online]. RB OSN, 2002.
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/682/26/PDF/N0268226.pdf?OpenElement>
- [15] *Zápis ze 4692. setkání RB OSN* [online]. El-Baradej, zástupce IAEA, dne 27. ledna 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/224/61/PDF/N0322461.pdf?OpenElement>
- [16] *Zápis ze 4701. setkání RB OSN* [online]. Powell, zástupce USA, dne 5. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/236/00/PDF/N0323600.pdf?OpenElement>
- [17] *Zápis ze 4701. setkání RB OSN* [online]. Straw, zástupce Velké Británie, dne 5. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/236/00/PDF/N0323600.pdf?OpenElement>

- [18] *Zápis ze 4707. setkání RB OSN* [online]. Aldouri, zástupce Iráku, dne 14. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/248/19/PDF/N0324819.pdf?OpenElement>
- [19] *Zápis ze 4707. setkání RB OSN* [online]. Blix, zástupce UNMOVIC, dne 14. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/248/19/PDF/N0324819.pdf?OpenElement>
- [20] *Zápis ze 4709. setkání RB OSN* [online]. Pleuger, zástupce Německa, dne 19. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/250/93/PDF/N0325093.pdf?OpenElement>
- [21] *Zápis ze 4707. setkání RB OSN* [online]. Straw, zástupce Velké Británie, dne 14. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/248/19/PDF/N0324819.pdf?OpenElement>
- [22] *Zápis ze 4707. setkání RB OSN* [online]. Powell, zástupce USA, dne 14. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/248/19/PDF/N0324819.pdf?OpenElement>
- [23] *Zápis ze 4721. setkání RB OSN* [online]. Fischer, zástupce Německa, dne 19. března 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/286/04/PDF/N0328604.pdf?OpenElement>
- [24] *Zápis ze 4726. setkání RB OSN* [online]. Aldouri, zástupce Iráku, dne 26. března 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/295/20/PDF/N0329520.pdf?OpenElement>

- [25] *Zápis ze 4726. setkání RB OSN* [online]. Isa, předseda CBNAM, dne 26. března 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/295/20/PDF/N0329520.pdf?OpenElement>
- [26] *Rezoluce S/Res/687(1991)* [online]. RB OSN, 1991.
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/23/IMG/NR059623.pdf?OpenElement>
- [27] *Zápis ze 4701. setkání RB OSN* [online]. Kasuri, zástupce Pákistánu, dne 5. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/236/00/PDF/N0323600.pdf?OpenElement>
- [28] *Zápis ze 4701. setkání RB OSN* [online]. Chicoti, zástupce Angoly, dne 5. února 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/236/00/PDF/N0323600.pdf?OpenElement>
- [29] *Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora* [online]. Článek 1. OSN, c2012.
Dostupné z URL: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- [30] *Zápis ze 4726. setkání RB OSN* [online]. Nambiar, zástupce Indie, dne 26. března 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/295/20/PDF/N0329520.pdf?OpenElement>
- [31] *Zápis ze 4726. setkání RB OSN* [online]. Parrilla, zástupce Kuby, dne 26. března 2003 [cit.30-12-2011].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/295/20/PDF/N0329520.pdf?OpenElement>

- [32] *Rezoluce S/Res/1970(2011)* [online]. RB OSN, 2011.
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/245/58/PDF/N1124558.pdf?OpenElement>
- [33] *Zápis ze 6498. setkání RB OSN* [online]. Salam, zástupce Libanonu, dne 17. března 2011 [cit.5-1-2012].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N11/267/18/PDF/N1126718.pdf?OpenElement>
- [34] *Former PM Calls For Talks To End Libya Deadlock* [online].
Morning Star Online, 7. března 2011. [cit. 5-1-2012].
Dostupné z URL: <http://www.morningstaronline.co.uk/index.php/news/content/view/full/101943>
- [35] *Libyan Warplanes Strike Rebels At Oil Port* [online].
Vindy.com, 7. března 2011.[cit. 5-1-2012].
Dostupné z URL: <http://www.vindy.com/news/2011/mar/07/libyan-warplanes-strike-rebels-at-oil-po/?nw>
- [36] *Rezoluce S/Res/1973(2011)* [online]. RB OSN, 2011.
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/268/39/PDF/N1126839.pdf?OpenElement>
- [37] *Zápis ze 6498. setkání RB OSN* [online]. Churkin, zástupce Ruska, dne 17. března 2011 [cit.5-1-2012].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N11/267/18/PDF/N1126718.pdf?OpenElement>
- [38] *Cambridge Dictionaries Online* [online].
Cambridge University Press, c2011 [cit. 5-1-2012].
Dostupné z URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/no-fly-zone>

- [39] TOUITOU, D. *Libya, a commercial lifeline for the french Rafale* [online].
Freerepublic.com, March 22 2011. [cit. 2012-02-01].
Dostupné z URL: <http://www.freerepublic.com/focus/f-news/2692718/posts>
- [40] *Saab: Gripen is the preferred choice for Switzerland* [online].
Businesswire, c2010-2012 [cit. 2012-02-01].
Dostupné z URL: <http://www.canada.com/health/Saab+Gripen+preferred+choice+Switzerland/6150947/story.html>

Seznam literatury

PRÁVNÍ DOKUMENTY, SMLOUVY, REZOLUCE:

Declaration Of St. Petersburg; November 29 1868 [online].

Lillian Goldman Law Library,c2008.[cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/decpeter.asp

General Orders No. 100: The Lieber Code [online].

Lillian Goldman Law Library,c2008.[cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/lieber.asp

Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, August 12, 1949 [online].

Lillian Goldman Law Library,c2008.[cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/geneva07.asp

Geneva Convention Relative To the Treatment of the Prisoners of War; August 12, 1949 [online].

Lillian Goldman Law Library,c2008.[cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/geneva03.asp

Charta Organizace spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora [online].osn.cz, c2012. [cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

Kellogg-Briand Pact 1929 [online].

Lillian Goldman Law Library,c2008.[cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/kbpact.asp

Laws and Customs of War on Land (Hague II); July 29, 1899 [online].

Lillian Goldman Law Library, c2008.[cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: http://avalon.law.yale.edu/19th_century/hague02.asp

Laws and Customs of War on Land (Hague IV); October 18, 1907 [online].

Lillian Goldman Law Library, c2008. [cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/hague04.asp

Opening of Hostilities (Hague III); October 18, 1907 [online].

Lillian Goldman Law Library, c2008. [cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/hague03.asp

Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 June 1977. [online].

ICRC, c2008. [cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://www.icrc.org/ihl.nsf/full/470?opendocument>
S/Res/687(1991), April 3, 1991. [online].[cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/9276956.91585541.html>
S/Res/1441(2002), November 8, 2002. [online].[cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/9862992.16747284.html>
S/Res/1467(2003), March 18, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/9276956.91585541.html>
S/Res/1970(2011), February 26, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/7553722.85842896.html>
S/Res/1973(2011), March 17, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/3046667.27781296.html>

ZÁPISY Z JEDNÁNÍ RADY BEZPEČNOSTI OSN:

4464th Meeting of UNSC, November 8, 2002. [online].[cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N02/680/99/PDF/N0268099.pdf?OpenElement>

4651th Meeting of UNSC, November 27, 2002. [online].[cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N02/713/73/PDF/N0271373.pdf?OpenElement>

4701th Meeting of UNSC, February 5, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/236/00/PDF/N0323600.pdf?OpenElement>

4707th Meeting of UNSC, February 14, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N03/248/19/PDF/N0324819.pdf?OpenElement>

4709th Meeting of UNSC, February 18, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/9618574.38087463.html>

4709th Meeting of UNSC, February 19, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/3526419.69919205.html>

4714th Meeting of UNSC, March 7, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/3990.32607674599.html>

4717th Meeting of UNSC, March 11, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/1561342.9248333.html>

4717th Meeting of UNSC, March 12, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/5270870.32794952.html>

47321st Meeting of UNSC, March 19, 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/7588291.16821289.html>

4726th Meeting of UNSC, March 26 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/2973106.20546341.html>

4726th Meeting of UNSC, March 27 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/525112.822651863.html>

4726th Meeting of UNSC, March 27 2003. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/525112.822651863.html>

6491st Meeting of UNSC, February 27 2011. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/1937946.52819633.html>

6498th Meeting of UNSC, March 17 2011. [online].[cit. 2012-01-30].
Dostupné z URL: <http://daccess-ods.un.org/TMP/9905565.38105011.html>

KNIHY, DIPLOMOVÉ PRÁCE A RIGORÓZNÍ PRÁCE:

FUCHS, J. *Mezinárodní humanitní právo*. 1.vyd.

Praha: Ministerstvo obrany - agentura vojenských informací a služeb, 2007.

ISBN 80-7278-424-2.

JEHLIČKA, P. - TOMĚŠ, J. - DANĚK, P. *Stát, prostor, politika - vybrané kapitoly z politické geografie* [online].

KSGRR Přf UK.[cit. 2011-10-30]. Přístupné z <http://www.prg.aktualne.cz/>

LAW, J. - MARTIN, E. A. *Dictionary of Law*. 7.vyd.

Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-955124-8.

ODŘEJ, J. A POTOČNÝ, M. *Obecné mezinárodní právo v dokumentech*. 3.vyd.

Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-330-1.

PŘEPECHALOVÁ, K. *Mezinárodní trestní soudnictví* [online]. 2011. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta.[cit. 2012-01-20].

Vedoucí práce Josef Kuchta.

Dostupné z: http://is.muni.cz/th/124206/pravf_r/

SEIDL-HOHENVELDERN, I. *Mezinárodní právo veřejné*. 3.vyd.

Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-178-1.

VON CLAUSEWITZ, C. *O Válce*. 2.vyd.

Brno: Bonus A, 1996. ISBN 80-85914-27-1.

ČASOPISY:

ČADIL, J. *Typhoony nad Libyí: Bojové operace britských a italských Eurofighterů*.

LK: Letectví+kosmonautika, 2011, roč. 90, č 8, s. 30-32. ISSN: 0024-1156

MAXWELL, M. D. *The Law of War and Civilians on the Battlefield: Are We Undermining Civilian Protections?*.

Military Review, 8/9 2004, s 17-25.

Dostupné z URL: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/milreview/maxwell.pdf>

ROVENSKÝ, D. *Operace Phantom Fury / al-Fadžr*.

ATM, 2011, roč. 43, č 8, s. 60-64. ISSN: 1802-4823

SOUŠEK, T. *Američané odešli z Iráku*.

ATM, 2012, roč. 44, č 1, s. 2-3. ISSN: 1802-4823

SOUŠEK, T. *Spojenci nad Libyí: První dva týdny leteckých operací*.

LK: Letectví+kosmonautika, 2011, roč. 90, č 4, s. 14-19. ISSN: 0024-1156

STOLÁR, M. - STOLÁR, M. *Operačné nasadenie letectva v občianskej vojne v Líbyi*.

ATM, 2012, roč. 44, č 2, s. 6-11. ISSN: 1802-4823

VISINGR, L. - MÁDL, M. *Konec křehké rovnováhy*.

ATM, 2011, roč. 43, č 4, s. 10-13. ISSN: 1802-4823

WEBOVÉ STRÁNKY:

ARMSTRONG, P. *Q&A: What the Libyan no-fly zone means* [online].

CNN, March 18, 2011. [cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: http://articles.cnn.com/2011-03-18/world/libya.military.action.explainer_1_benghazi-security-council-vote-moammar-gadhafi?_s=PM:WORLD

BARTELS, J. *A No-fly zone over Libya? - Important questions March 2011* [online].

Suite101, March 10, 2011. [cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://john-bartels.suite101.com/a-no-fly-zone-over-libya---important-questions-march-2011-a357476>

BASSFORD, C. *The Clausewitz homepage* [online].

Clausewitz.com, October 11, 2011. [cit. 2011-10-30].

Dostupné z URL: <http://www.clausewitz.com/>

BEZOUŠKA, P. *Vývoj a současný stav mezinárodního humanitárního práva* [online].

Jš MVP. [cit. 2011-11-12].

Dostupné z URL: <http://mezinarodni2.juristic.cz/159310/clanek/mpv1.html>

BOUIN, J. *Qu'est-ce qu'une zone d'exclusion aérienne?* [online].

Le Figaro, March 31, 2011. [cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://www.lefigaro.fr/international/2011/03/10/01003-20110310ARTFIG00620-qu-est-qu-une-zone-d-exclusion-aerienne.php>

ESTES, A. C. *What is a no-fly zone anyway?* [online].

Salon.com, March 7, 2011. [cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: http://http://www.salon.com/2011/03/07/what_is_a_no_fly_zone_libya/

HRABÁLEK, M. *Saddám Husajn* [online].
Panovníci.cz, c2011. [cit. 2011-12-31].
Dostupné z URL: <http://www.panovnici.cz/saddam-husajn>

JUKL, M. *Přímá účast ve válce* [online].
ČČK, c2009. [cit. 2011-10-30].
Dostupné z URL: http://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp_prima_ucast.aspx

JUKL, M. *Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly (stručný přehled)* [online].
Český červený kříž, c2005 (aktualizováno 2009). [cit. 2011-12-3].
Dostupné z URL: <http://www.cck-cr.cz/docs/mhp/konvence.htm>

PEHE, J. *Válka v Iráku: Ideologie versus realita* [online].www.pehe.cz, 2006.[cit.2011-12-29]
Dostupné z URL: <http://www.pehe.cz/prednasky/2006/valka-v-iraku-ideologie-versus-realita>

REINER, T. - ŠVAMBERK, A. *Speciál: Irák* [online].
Novinky.cz, c2009. [cit. 2011-12-28].
Dostupné z URL: <http://special.novinky.cz/irak>

TOUITOU, D. *Libya, a commercial lifeline for the french Rafale* [online].
Freerepublic.com, March 22 2011. [cit. 2012-02-01].
Dostupné z URL: <http://www.freerepublic.com/focus/f-news/2692718/posts>
About UNAMI [online].

United Nations' Assistance Mission to Iraq, August 2007. [cit. 2012-02-12].
Dostupné z URL: <http://www.uniraq.org/aboutus/aboutus.asp>

Alain Juppé [online].
Evene, c1999-2011. [cit. 2012-02-12].
Dostupné z URL: <http://www.evene.fr/celebre/biographie/alain-juppe-10591.php>

Alain Juppé, biography [online].
French Ministry of Foreign and European Affairs, c2008. [cit. 2012-02-12].
Dostupné z URL: <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/ministry/the-ministre-d-etat-and-the/alain-juppe/biography-7419/article/biography-15140>

Biography [online]. The office of Tony Blair, c2009 - 2011. [cit. 2011-12-28].
Dostupné z URL: <http://www.tonyblairoffice.org/pages/biography/>

Colin Powell [online].
Biography.com, c1996-2012. [cit. 2012-01-28].
Dostupné z URL: <http://www.biography.com/people/colin-powell-9445708?page=1>

Colin Luther Powell [online].
US Department of State, c2012. [cit. 2012-01-28].
Dostupné z URL: <http://history.state.gov/departmenthistory/people/powell-colin-luther>

Dominique de Villepin [online].
The Globalist, c2000-2011. [cit. 2011-12-28].
Dostupné z URL: <http://www.theglobalist.com/AuthorBiography.aspx?AuthorId=445>

First and second peace conferences [online].
Den Haag, c2009. [cit. 2011-11-12].
Dostupné z URL: <http://www.denhaag.nl/en/visitors/international-The-Hague/to/First-and-Second-Peace-Conferences.htm>

Hans Blix, IAEA Director from 1981 to 1997 [online].
IAEA.org, c1998-2011. [cit. 2011-12-28].
Dostupné z URL: http://www.iaea.org/About/dg/cv_blix.html

Iraq Occupation and Reconstruction [online].
globalsecurity.org, c2000-2012. [cit. 2012-01-02].
Dostupné z URL: http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraqi_freedom.htm

José María Aznar [online].
Dny USA a EU, 24.-25. října 2011, Praha, palác Žofín. [cit. 2011-12-28].
Dostupné z URL: http://www.czechteleaxis.cz/rec_aznar.php

Mark Lyall Grant [online].

United Kingdom Mission to the United Nations [cit. 2012-02-12].

Dostupné z URL: <http://ukun.fco.gov.uk/en/about-us/whos-who/permanent-representative/> *New permanent representative of United Kingdom presents credentials* [online].

United Nations, November 9, 2009. [cit. 2012-02-12].

Dostupné z URL: <http://www.un.org/News/Press/docs/2009/bio4145.doc.htm>
No-fly zone noun [online].

Cambridge University Press, c2011 [cit. 2012-01-30].

Dostupné z URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/no-fly-zone>

Official State Biography of Saddam Hussein [online].

US Government Info, c2011. [cit. 2011-12-31].

Dostupné z URL: <http://usgovinfo.about.com/library/weekly/aasaddambio.htm>
Saab: Gripen is the preferred choice for Switzerland [online].

Businesswire, c2010-2012 [cit. 2012-02-01].

Dostupné z URL: <http://www.canada.com/health/Saab+Gripen+preferred+choice+Switzerland/6150947/story.html>

Saddam Hussein [online].

Biography.com, c1996-2011. [cit. 2011-12-31].

Dostupné z URL: <http://www.biography.com/people/saddam-hussein-9347918>